

hogy minden gyerek tehetséges valamiben, és azt fejlesszük! A tudás átadása helyett a készségfejlesztésre kell nagyobb hangsúlyt fektetni. Figyelembe kell venni azt is, hogy a diák nagyon sokféle módon juthat hozzá az információkhoz. Az iskola, ill. a pedagógus már nem az egyetlen és nem feltétlenül a legfőbb információforrás, ezért az iskolában a hangsúlyt az információk kezelésére kell helyezni.

Ismeretek nélkül természetesen nem lehet képességeket fejleszteni, a problémát viszont az ismeretek gyors változása és óriási méretű növekedése jelenti, ezért ügyelni kell az arányokra, arra hogy maradjon idő a képességek fejlesztésére is. „Nem a hagyományos kultúra maga és nem ennek a közvetítése okozza az iskola problémáit, hanem az a mód, ahogyan ma működik, ahogyan az oktatás feldarabolja, diszciplínákra bontja az amúgy is holisztikus, egységes emberi tudást. S ami a legfőbb baj, hogy olyan lényegtelen elemekre helyezi a hangsúlyt, amelyeket könnyű visszakerédezni a diáktól, úgy hogy megtiltjuk nekik a kooperációt” – véli Fischer György¹. Tudatosítani kell azt is, hogy a hagyományos iskolában megszerzett és az iskolai tartalomhoz kötött tudás csak ismerős (iskolai) környezetben hasznosítható, ezért a tanulók úgy érzik, hogy az iskolában tanultaknak kevés hasznát veszik a mindennapok feladatainak megoldásában. Ezt igazolják a nemzetközi (pl. PISA) felmérések eredményei, de az egyetemokről és vállalatoktól kapott visszajelzések is.

A korszerű iskolának tehát nemcsak az a feladata, hogy a tantervekbe foglalt

kész ismereteket adja át a tanulóknak. A tananyag közvetítése és memorizál-tatása mellett személyiségfejlesztéssel is foglalkoznia kellene. Az iskolák tevékenységének középpontjában a gondolkodás fejlesztése, gondolkodási stratégiák kialakítása, az elméleti tudás gyakorlatba való beágyazása kell legyen. Olyan kompetenciák elsajátítására kell törekednie, amelyeket a tanuló az iskola elhagyása után csak sokkal körülményesebben tudna megszerezni. Ilyenek pl. az állampolgári ismeretek, kommunikációs készségek, idegen nyelvtudás, egészségkultúra, informatikai ismeretek és informatikai kultúra (együtt élni és együtt fejlődni az informatikával), másokkal való együttműködés, kritikus látásmód, kreativitás, csapatmunka, empátia, a másság elfogadása, rugalmasság, a tudás önálló megszerzése, divergens gondolkodás, problémák elemzése és megoldása stb. A jövőben az iskolának abban lesz meghatározó szerepe, hogy az emberek az információs és kommunikációs technikát milyen szinten és mire fogják használni...

Ha az oktatás képes lesz áttörést hozni abban, hogy nemcsak tudást, hanem kultúrát közvetít, személyiséget formál és visszatalál eredeti szocializációs funkciójához, akkor az emberek széles köre értelmesebben, hatékonyabban fog élni azokkal a lehetőségekkel, amelyeket az információs társadalom nyújt².

JEGYZETEK

¹ Baráth: Releváns tudás a 21. Században (www.epa.oszk.hu)

² Pataki, M.: Releváns tudás a 21. században. www.epa.oszk.hu

Miért is indítottuk el ezt a rovatot? – tehetnék fel a kérdést. A válasz nagyon egyszerű lehet: példaként szolgálnak azok a személyiségek, híres pedagógusok, akik valamilyen formában nemzet- és közösségalkító szerepet töltek be a múltban. Célunk, hogy emléküket megőrizzük, minél szélesebb réteggel megismertessük, ezáltal is erősítve a jelen társadalom pedagógusait, hogy igenis érdemes jól dolgozni, hisz mi is, Önök is nemzedék- és társadalomformáló szerepet töltenek be.

Egy olyan személyiséggel kezdem szeptemberi rovatunkat, akit ugyan nem sorolhatunk a nagy pedagógusok közé, de mégis meg kell emlékezni róla: Ez az ember nem más, mint báró vásárosnaményi **Eötvös József** (1813. szeptember 3.–1871. február 2.), aki nemcsak az 1848-as Batthyány-kormányának, hanem később az 1867-es Andrássy-kormány vallás- és közoktatásügyi minisztere is volt. A nemesi Magyarországon a liberalizmus, a demokrácia, a polgárosodás harcosa akart lenni, saját magával szemben támasztott igénye, hogy példamutató legyen embertársai számára. Hosszútávú külföldi tartózkodása idején tett megfigyelései alapján határozta el, hogy Magyarországot a lehető leggyorsabban fel kell zárkóztatni a fejlett társadalmak színvonalára, s ennek az alapja az egész oktatási rendszer átfogó alakítása. Báró Eötvös Józsefet a népoktatási törvény kidolgozásáért és bevezetésért tartjuk kiváló oktatáspolitikusnak.

Bokelberg Ernő igaz, hogy Hannoverben született 1839. szeptember 9-én, mégis a magyar testnevelés egyik úttörőjének számít, aki pedagógusi minőségben tevékenykedett Pesten és Szegeden egyaránt. Az ő nevéhez fűződik az első ifjúsági tornaverseny megszervezése, sőt, kivette részét a magyarországi tűzoltás és mentőszolgálat megalakításából is. Neki köszönhetjük, hogy

KLEMEN TERÉZIA

SZEPTEMBER HÍRES PEDAGÓGUS- SZÜLÖTTEI

a magyar torna műnyelvének szakszótárát megszerkesztésre került. *A tornázás versenyszabályai* című munka szintén az ő alkotása. Budapesten hunyt el 1891. november 17-én.

Deme Károly tanár, pedagógiai író az erdélyi Rónaszéken született 1857. szeptember 13-án. Az Osztrák–Magyar Monarchia számos helységében tanított, többek között Aranyosmaróton és Alsókubinban is. Alsókubinban megalapította a Bars Vármegyei Általános Tanító Egyesületet, amely a legelsőnek számított az ilyen típusú egyesületek között. Az Egységes Nemzeti Közoktatás c. hetilapot 1897 és 1902 között szerkesztette. Számos iskolai tankönyvet írt, nagyon jelentős a módszertani tevékenysége is. 1920 után Pápán élt nagyon mostoha körülmények között, majd 1926. február 14-én itt is halt meg.

Szintén Erdélyben, az Arad megyei Magyarpecskán született **Mester János** 1879. szeptember 15-én, akiben filozófust, pedagógust, egyetemi tanárt és pápai prelátust tisztelhetünk. Teológiai tanárkodása után a szegedi egyetem filozófiai tanszékének volt a professzora. Pszichológiai tanulmányokat is folytatott, Pierre Janet és Freud lélektani megfigyelései, eredményei nagyon érdekelték, s erről egy tanulmánykötetet is megjelentetett 1929-ben, *Psychológiai tanulmányok* címmel. Neveléstörténeti könyve *Az olasz nevelés a XIX. és XX. században* címmel 1936-ban, *A tanulás lélektana* pedig 1941-ben jelent meg. Solymáron hunyt el 1954. június 1-én.

A magyar pedagógiatörténet nagyon jelentős alakja a Székelyudvarhelyen 1840. szeptember 29-én született **Felméri Lajos**. Budapesti egyetemi tanulmányai befejezése után 1866-ban angliai és skóciai tanulmányúton vett részt, ezután pedig németországi – jénai, heidelbergi és tübingeni – egyetemeken hallgatott előadásokat. Hazatérése

után a sárospataki főiskolán tanított, majd az 1872-ben alapított kolozsvári egyetem bölcsészeti karának lett a pedagógia professzora. 1879-ben állami megbízásból ismét angliai tanulmányúton vett részt, ahol az angol közoktatás rendszerét vette górcső alá. *Az iskolázás jelene Angolországban* c. munkájának egyik fejezete a testnevelés kérdéssel foglalkozik. Íme, néhány gondolat *A fizikai nevelés, játék, atletika, kézimunka* című fejezetből: „Az angolok a férfias időtöltést és játékot századok óta nemcsak illőnek, hanem szükségesnek is tartották. Tapasztalásból tanulták meg, hogy a kereskedősegéd, ki naponta néhány órát testgyakorlatokra szentel, kétszerte több munkát végez és sokszorta több erkölcsi erőt bír kifejezni, s hogy az a tanuló, ki a nappalnak csak egy részét tölti a könyvek mellett s más részét üdítő játékokra használja, sokkal gyorsabban halad, mint aki egész nap a könyvek mellett penészedik. Kiszámították, hogy az atletikai gyakorlatok által előhozott erő megfelel a nemzet egyhatoda által produkált munkának...” Hasonlítsuk csak össze a mai kisdíjak súlyosan nehéz táskáját és a rengeteg házi feladatot ezekkel a gondolatokkal. Felméri már abban az időben arról ír, hogy mennyire fontos a testmozgás, a játék. De mikor a modern kor gyermeke több időt tölt a négy fal között és készül a következő iskolai napra, hol van idő arra, hogy legalább 3–4 órát sportolhasson, játszahasson, levegőn legyen, vagy netán csak sétáljon? „A játék és munka olyforma viszonyban vannak a tanulókkal, mint légzésben a be- és kilehelés. A játéktér födetlen iskola, a játék a tanulóknak iskolán kívüli élete (out-door life), melyet szintű szabályoznak az iratlan (szokás) és írott törvények, mint az iskolai munkát. Akárhány szülő van, ki midőn Etonba vagy Harrowba viszi fiát, mindenekelőtt a játéktér veszi szemügyre.” Sokan

nem tudják, hogy 1879-ben Felméri figyelt fel először egy – akkor még angol – sportra: a labdarúgásra. „A cricket után mindjárt a kirugólabda (football) következik, mert ez is a legnagyobb mértékben fejleszti az életben leghasznosabb szellemi tulajdonságokat: a bátorságot, hidegvérűséget, önzetlenséget és lélekjelenlétet. E játékban is igen sok az ész elem. Tekintélyes orvosok állítása szerint a kitűnő footballjátékosok inkább boldogulnak az életbe, mint a könyvbúvó (bookish) és az iskolai jutalomnyertes ifjak (prizemen).”

Hetente olvashatunk az újságban a verekedésekről, az iskolák körüli és iskolán belüli erőszakos cselekedetéről, a fiatalok által elkövetett bűncselekményekről. Íme, milyen megfigyelést tett Felméri a 140 évvel ezelőtti angliai helyzetről: „Ha a játék nincs kellően szervezve, a legnagyobb rendtelenségek fordulhatnak elő az iskolában...” „A rendszeres testgyakorlatokkal együtt megszűnt minden lázadás és rendtelenség.” Meglepő? Igen, ha arra gondolunk, hogy napjainkban óriási anyagi befektetésekkel próbálják a fiatalok körében a drogozást, a verekedéseket visszafogni. Felméri reformjai megváltoztatták a testgyakorlatok oktatását, munkásságának eredményeként megjelent az iskolai testgyakorlatok között az atlétika, télen a korcsolyázás, népszerűek lettek a kirándulások különböző formái, illetve megjelentek az iskolai játszó társaságok. Rendszeresen küldték külföldi tanulmányutakra a tornatanítókat. Felméri Lajos fiatalon, vérmérgezésben hunyt el 1894. május 22-én, kevéssel azután, hogy az egyetem rektorává választották. Korai halála számos tervét, megkezdett munkáját félbeszakította. A kolozsvári Házsongárdi temetőben nyugszik.

FORRÁS:

■ mek.oszk.hu, www.fszek.hu, mtdaportal.extra.hu